

FİNLANDİYA MİMARLIK POLİTİKASI

ÖNSÖZ

Pratik, dayanıklı, güzel. Mimarlık bu değerlerden yola çıkarak kültürü yaratır. Toplumun değişik dönemlerde değer verdiği nitelikler yapılı çevreye de yansır. Günümüzün değerleri yarın görünür hale gelecektir. Mimarlık bunun için çok önemli ve ilginçtir.

Hükümet, mimarlık politikasında, mimarlığın gelişimi konusunda kamu kurumları tarafından gerçekleştirilecek eylemler için hedefler belirlemektedir. Politika, programa ilişkin ana noktaların yanısıra, belirli birtakım eylemlerin gerçekleştirilmesi için somut öneriler de içeriyor. Bunun, gelecekte atılacak daha ayrıntılı adımlar için iyi bir temel oluşturacağına inanıyorum. Öncelikle, Anayasa'da öngörüldüğü şekilde, iyi bir çevrenin koşullarını yaratmak ve yurttaşların bu alandaki haklarını korumak istiyoruz. Buna göre mimarlığı ve yapılı çevreyi daha iyi tanımak ve bunları etkileme çarelerine sahip olmaya ihtiyacımız var. Arazi Kullanımı ve Yapı Yasası'nın getirdiği reforma göre, önemli birçok alanda karar gücü, merkezi yönetimden, halka daha yakın konumdaki yerel yönetimlere aktarılacaktır.

Mimarlık Politikası Programı yalnızca yasanın altını çizmekle kalmamakta, yurttaşların çevreleri üzerinde sorumluluk almaları gereğini de vurgulamaktadır. Bunun için, mimarlık ve iletişim üzerindeki eğitimi geliştirmeyi arzu ediyoruz.

Politikanın diğer önemli hedefleri:

- *Kamu yapılarının üretiminde ve taşınmazların idaresinde kaliteyi yükseltmek ve böylece tüm inşaat sektörüne model oluşturmak,*
- *Kaliteli mimarlık uygulamalarına ve yüksek kalitede yapı üretimine katkıda bulunacak yöntemleri desteklemek,*
- *Mimarlık meslek eğitimi ve araştırma-geliştirme çalışmaları yoluyla yenilikleri teşvik etmek,*
- *Mimari mirasımızın korunması ve çevrelerimizin kültür tarihi ve mimarlık kapsamında geliştirilmesini teşvik etmektir.*

Finlandiya, uluslararası ortamda kabul gören çok sayıda mimarıyla tanınmaktadır. Bu nedenle, mimarlık politikasının, ünlü büyük mimarımız Alvar Aalto'nun 100. doğum yıldönümünü kutladığımız bugünlerde onaylanmış olmasından dolayı olağanüstü bir mutluluk duyuyoruz.

Başbakan Paavo Lipponen

İÇİNDEKİLER

1. Mimarlık politikasının amacı
 - 1.1. Mimarlık nedir?
 - 1.2. İyi bir çevre yurttaşların temel hakkıdır
 - 1.3. Mimarlığın ulusal zenginlik üzerinde etkisi vardır
 - 1.4. Mimari mirasın önemi
2. Model olarak kamu inşaatları
 - 2.1. Kamu taşınmazlarının sahibi ve işveren olarak devletin rolü
 - 2.2. İnşaatta devlet finansmanı
3. Yönlendirme ve Denetim
 - 3.1. İnşaat mevzuatı ve öteki resmi talimatlar
 - 3.2 . Bölgesel mimarların rolü
4. Kültür ve eğitim-öğretim
 - 4.1.Mimari mirasımız
 - 4.2. Kültürel ve sanatsal yaşamımızın bir parçası olarak mimarlık
 - 4.3. Temel kültürel eğitim
 - 4.4. Mimarlıkta mesleki eğitim
 - 4.5. Araştırma ve Mimarlık
5. Mimarlık ve İnşaat Kalitesi
 - 5.1. Mimari tasarımda kalite
 - 5.2. Kalite denetimi
 - 5.3. Mimarlık yarışmaları
6. Mimarlık bilincini artırmak
 - 6.1. İletişim
 - 6.2. Teşvik ve Ödüllendirmeler
7. Mimarlık Politikasının yürütülmesi

1. MİMARLIK POLİTİKASININ AMACI

Hükümetin mimarlık politikasının amacı, kamu kurumlarının bu konuda yapacakları uygulamalar için mimari çerçeve ve hedeflerin tanımlamaktır. Mimarlık politikası, mimarlık mirasımızın korunması ve mevcut yapı stokunun bakımı ve değerinin artırılması için talimatlar oluşturmaktadır. Politika, bir yandan yapı üretimi konusunda sahip olunan yüksek mimarlık kalitesini geliştirmek için fırsatlar sunarken, diğer yandan inşaat sektörümüzün uluslararası platformda daha etkin bir şekilde rol alması için uygun bir ortam yaratmaya çalışmaktadır.

Mimarlığın toplumsal, kültürel ve ekonomik değeri çok büyüktür. Ulusal kültürümüzde önemli bir yeri vardır. Üstün kalitede mimarlık üretmek kadar, her yurttaşın yararlanma hakkı olan kaliteli yaşam çevresinin oluşturulması için de gerekli koşulları sunmaktadır. Tüm kamu kurumu, bu hakkın gerçekleştirilmesinden sorumludur.

Mimarlık politikası inşaat kalitesini iyileştirme amacını taşımakta, arazi kullanımı ve yapı inşaatında sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin değerini artırmaktadır. Buna ek olarak, konuyla ilgili tarafların arasındaki şeffaflık ve etkileşimi canlandırmaktadır. Bunlar aynı zamanda şu anda yürürlüğe girmekte olan yeni arazi kullanımı ve yapı yönetmelik reformlarının da temel hedefleri arasında bulunmaktadır.

1.1. Mimarlık nedir?

Mimarlığın klasik tanımı üç temel nokta üzerinde kurulmuştur: yararlılık, dayanıklılık ve güzellik. Bu üç temel nokta, modern yaklaşımların gündeme getirdiği bir çok yeni boyuta rağmen, şimdiye kadar değerlerini kaybetmediler.

Yararlılık, işlevsellik, pratiklik ve kaynakların verimli bir şekilde kullanımından oluşmaktadır. Dayanıklılık, temel olarak yapıların dayanma gücünden ortaya çıkmıştır ve ekolojik sürdürülebilirliği de içine almaktadır. Fakat, kentsel çevrelerimizde, güzellik ve konfor niteliklerine bugün verdiğimizden daha büyük bir önem vermemiz gerekiyor.

Mimarlık zaman ve mekanla ilgilidir. Zaman, yapıları ve çevrelerini birbirleriyle ilişkilendirerek, kültürel miras ve tarihi oluşturur. Mekan, mimarlık ile çevresindeki yerleşim ve doğal çevre arasındaki ilişkiyi anlamlandırır.

Mimarlık, diğer bir çok öğenin yanısıra, ölçek, formlar, mekansal ilişkiler, yapı, malzeme seçimi, detaylandırma ve özenli uygulamadan oluşur. Mimarlık önemlidir, çünkü yapı çevre insanların etkinlikleri için ihtiyaç duydukları fiziksel çerçeveyi şekillendirir ve mimarlık bu çerçevenin kalitesinin tanımlanmasında önemli bir role sahiptir. Daha da fazlası mimarlık, ulusal ve yerel kimlikleri oluşturan güçlü anlamlar taşır.

Yapıların uzun vadeli etkilere sahip olması, mimarlığın kalıcı değerler yaratmasının temel nedenidir.

Kasaba ve kırsal bölgelerin kültürel çevreleri bizim için bir zenginlik teşkil etmektedir. Kasabalarımızda çeşitli çağları temsil eden katmanları korumamız gerekiyor. Yapılar ve doğal çevrelerin oluşturduğu bu kültürel manzara beraberce kırsal bölgelerin temel değerini oluşturmaktadır.

1.2. İyi bir çevre yurttaşların temel hakkıdır

Çevresel bilinç ve doğal çevreye verilen değer artışı insanlar ve çevreleri arasındaki ilişkiyi değiştirmiş, hem sürdürülebilir yaşam tarzları hem de sürdürülebilir fiziksel çevrelere duyulan ihtiyacı artırmıştır.

Anayasamız, sağlıklı bir çevreye sahip olma ve çevreyle ilgili karar alma sürecine katılımında bulunma fırsatı ile ilgili tüm temel hakları garanti altına almıştır. Fakat aynı zamanda çevre ve kültürel miras konusunda sorumluluklar da getirmektedir. Hükümetin mimarlık politikası bu hakların gerçekleşmesi için gerekli desteği sunmaktadır.

Karar alma süreci ve yurttaşlar arasında diyalog sağlanması için yaratılan fırsatlar, yurttaş merkezli bir toplumun oluşturulması için önemli bir faktördür. Bunun için, açık karar alma sistemleri ile bilgili ve aktif yurttaşlar gerekmektedir. Özellikle yakın çevreyi ilgilendiren konularda, bu süreçlere halkın katılımı önem kazanmıştır. Arazi kullanımı ve yapı üretiminde, yurttaşların bağımsız eylemleri ve katılımları, geleneksel yönetim kültürünü tamamlamaktadır.

Bunun ötesinde kültürel miras sorumluluğu, belediyenin, planlama ve yapı üretimi konularındaki karar alma sürecinde, mevcut yapı stoku ve yakın çevreyle ilgili kültürel ve estetik değerlerin korunmasına daha çok önem vermesini gerektirmektedir.

1.3. Mimarlığın ulusal zenginlik üzerinde etkisi vardır

Sabit milli gelirimizin üçte ikisi yapılardan, aktif iş gücünün ise 15%'i inşaat sektöründe çalışanlardan oluşmaktadır. İnşaat sektörü, Gayrisafi Milli Hasıla'nın 18%'ini yaratmaktadır. Yapının yaşam süresi boyunca yapılan bakım ve yenilemeyle ilgili harcamalar, inşaat maliyetinin kat kat üstünde olmaktadır. Kaliteli mimarlık milli gelire doğrudan katkıda bulunmaktadır.

Finlandiya inşaat sektörü günümüzde Avrupa ortak pazarının bir parçası haline gelmiştir. Üstün kalitede yapıların inşası için fırsat yaratılmasıyla beraber, tüm pazarlarda iş oranı ve ekonomik rekabet gücümüz artmaktadır. Bu rekabet gücü, Finlandiya mimarlığı ve sanayisinin yerleşik saygınlıklarının biraraya getirilmesiyle daha da fazla artırılabilir.

1.4. Mimari mirasın önemi

Ulusal ve yerel kültürün temeli, farklı dönemlerde inşa edilmiş yapıların birbirini bütünlediği ve doğal çevreye uyum sağladığı bir yapıdır. Sonuç olarak ortaya çıkan, yapı çevreyi geliştirecek –ve aynı zamanda gelecekte de kalitesini sürdürmesini sağlayacak- olan bir kültürel peyzajdır. Yapı

kültürünün temeli, yerel doğal koşulları kültürel peyzajla bütünleştirecek uzun vadeli bir teknik ve sanatsal etkinliktir. En iyi şekilde, mimarlık, mevcut kazanımların sürmekte olan yaratıcı bir süreçle birleşimidir.

2. MODEL OLARAK KAMU İNŞAATLARI

2.1.Kamu taşınmazlarının sahibi ve işveren olarak devletin rolü

Devlet hem kamu taşınmazlarının sahibi, hem de işveren olarak önemli bir role sahiptir. Ulusal değeri bulunan yapıların büyük bir kısmı ya devlet tarafından inşa edilmiştir ya da mülkiyetleri devlete aittir. Devletin inşaat kurumları tarafından uygulanan yöntemler, yıllar boyunca diğer işverenler için model oluşturmuştur.

Her kamu yapısı yüksek bir kalite sunmalıdır. Devlet; çevre, bina ya da yenileştirme projelerini bizzat gerçekleştirdiğinde ya da bu tür projeleri desteklediğinde, tasarım ve uygulamanın üstün kalitede ve uzun ömürlü olması gerekir. Bu ilkelerin, yönetimin her etkinliğinde –örneğin Maliye, Çalışma, Ticaret ve Sanayi, Ulaşım ve Ulaştırma Bakanlıklarının etkinliklerinde- göz önüne alınması zorunludur; çünkü bu etkinlikler, yaşanan çevre ve mimarlığın kalitesi üzerinde önem taşıyan dolaylı etkilere sahiptirler.

Devlet Taşınmazları Kurumu, kamu taşınmazlarının ihale edilmesi ve korunması konusunda en önemli yetkilidir ve yapı ihale uygulamalarının güvenilirliğini destekler. Yüksek standartlara ulaşma çabasında sürekliliğin sağlanması önem taşımaktadır. Bunun ötesinde, devletin diğer ihale kurumları da, kendi özel işlevleri çerçevesinde örnek rol oynama fırsatına sahiptirler. Bilginin ve yüksek kaliteye ulaşmak için ortaya konan standartların sağladığı bu rehberlik, yol ve suyollarının yapımından, teknik hizmetlere, işaret levhaları ve yazım karakterlerinden, tanımlanmış yeşil alanlara kadar, çevreyi etkileyen her tür etkinliğe yayılacaktır.

Karar 1: Devlet Konseyi, inşaat ve çevre üzerinde etkili olabilecek her kamu girişiminin ya da devletçe desteklenmiş girişimin, Finlandiya'daki her inşaata model oluşturacak yüksek bir düzeyde olmasını zorunlu kılar. Devlet Taşınmazları Kurumu ve taşınmazlardan sorumlu öteki devlet kuruluşları, Ticaret Rejisi ve devlet şirketleri, eylemlerinde mimarlık ve çevre kalitesini geliştirmekle yükümlüdür.

Karar 2: Kamu inşaatlarının kalitesini ve maliyetlerini değerlendirmek söz konusu olduğunda, ulusal kaynakların değerini yüksek düzeyde tutmak ve makul bakım maliyetlerini elde etmek için bunları yaşam süreleri çerçevesinde ele almak gerekir.

2.2. İnşaatla devlet finansmanı

Devletin kendi taşınmazları üzerine yaptığı yatırımlar ya da mali destek sağladığı diğer yapım işleri büyük öneme sahiptir. Bu yatırımlar yapılırken, vatandaşların yaşam çevrelerinin kalitesi üzerindeki etkilerinin dikkate alınması şarttır.

Yapı üretimi ve inşaat yatırımları uzun vadeli. Bu nedenle tüm yapı projeleri, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri göz önüne alınarak, dikkatli ve profesyonel bir şekilde tasarlanmalı ve gerçekleştirilmelidir. Devletten mali destek alabilmek için, kalite hedeflerine ulaşmak bir koşul olmalıdır. Devlet geniş çaplı bir bütünün parçası olan projelere mali destek verdiğinde, yapım işlerinin devletin kendi yapıları için koşul olarak sunduğu standartlara uyması gerekir.

Karar 3: *Devlet Konseyi, yapım ve yenileme operasyonları için kamu fonları tahsis edildiğinde, mimarlığın ve çevrenin kalitesi üzerinde etkili olabilecek bütün yönlerin ciddi bir şekilde hesaba katılmış olmasını ister.*

3. YÖNLENDİRME VE DENETİM

3.1 İnşaat mevzuatı ve diğer resmi mevzuat

Ulusal yasa koyucu olarak devlet, yapı ve yapılı çevre üzerinde çok yönlü ve kapsamlı bir sorumluluğa sahiptir. Kullandığı temel araç, yaşam çevrelerinin ve yapıların dengeli gelişimi için çerçeveler tanımlayarak fırsatlar sunan, kaliteli yaşam çevrelerinin oluşumu ve korunmasını destekleyen inşaat mevzuatıdır.

Tamamen yenilenen inşaat mevzuatı 2000 yılından itibaren yürürlüğe girecektir. Hedef, arazi kullanım planlamasını, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek, çevresel zararları azaltacak ve doğal kaynakları koruyacak bir doğrultuda sürdürmektir. Bu, uygulamada yol gösterici çalışmalar aşamasında, yapım işlerinin kalitesi, çevresel sorunlar ve yaşam-döngüsü yaklaşımının daha çok üzerinde durulması, yenileme çalışmalarının desteklenmesi anlamına gelir. Yeni Arazi Kullanımı ve İnşaat Yasası, mimarlık politikasının hedeflerini daha da geliştirmektedir.

Mimari mirasın korunması konusunda istenen sonuca Arazi Kullanımı ve İnşaat Yasası aracılığıyla ulaşılamadığında Yapı Koruma Yasası'na başvurulabilir. Yapı Koruma Yasası, kişilere, kendi yaşam çevrelerine ait temel özelliklerin korunması konusunda belediyeler düzeyinde katkıda bulunma fırsatı sunmaktadır.

Mevzuatın diğer birçok parçası da yaşam çevrelerinin kalitesi üzerinde dolaylı etkiye sahiptir. Bununla birlikte yasama sürecinde, çevre üzerinde yaratılan bu etkinin daha çok mimarlık kalitesi göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekir.

Mevzuatın genel hareket doğrultusu, belediyelerin otoritesini güçlendirmek ve böylece karar verme sürecinde halkın katılımını artırmaktır. Örneğin, yapı mevzuatı reformu, belediyelerin arazi kullanım planlarını bir üst makama ileterek onay almaları zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır. Yapı mevzuatı geliştikçe, bölgesel ve yerel sorumluluk daha da artacaktır. Bu durum ve halkın karar verme sürecine daha çok katılmasıyla ilgili beklentiler, uzmanlık ve kaynaklar arasında güçlü bir ağ oluşturulmasını gerekli kılıyor.

Karar 4: *Düzenlemelerin ve kararların hazırlanmasında bunların mimarlık ve yapılaşmış çevre kalitesi üzerindeki etkileri dikkate alınmalıdır.*

Karar 5: *Yakın çevrelere ilişkin kararların alınması doğrultusunda yurttaşların olanaklarının güçlendirilmesi gerekir.*

3.2 . Bölgesel mimarların rolü

Kamu kaynaklı bölgesel mimarlar sistemi, özellikle uzak ve küçük belediyelerde yaygınlaşmaktadır. Yapı mevzuatı reformunu hazırlayan komite, şu anda 30 belediyede geçerli olan bu sistemin 100 belediyeye kadar yayılmasını ve küçük belediyelerin planlama gereksinimlerini daha iyi karşılayacak şekilde yönlendirilmesini önerdi. Mimarlık politikası açısından bakıldığında, bölgesel mimarların görevleri geliştirilirken, aynı zamanda, kırsal bölgelerde sahip oldukları, mimarlık ve kültür konularındaki uzmanlık rolünü de korumak önemli görünüyor.

Karar 6: *Çevre Bakanlığı, küçük yerleşim birimlerindeki bölgesel mimarların etkinliklerinin bütün ülkeye nasıl yayılabileceği ve bu etkinliklerle çevre merkezlerinin nasıl birbirlerine bağlanabileceğini gözden geçirecektir. Bakanlık, sonuçta, bölgesel mimarların sayılarının artırılması için gerekli kaynaklar konusunda bir öneri sunacaktır.*

4. KÜLTÜR VE EĞİTİM-ÖĞRETİM

4.1 Mimari mirasımız

Mimari mirasın birtakım mevcut avantajlarını kullanabildiğimiz zaman, gündelik hayatımız daha zengin bir hale gelebilir. Çeşitli zaman katmanları, bölgeye ait bir kimliğin yaratılmasına yardımcı olur; bu nedenle, mimari mirasın korunması kadar, yapı üretimi için de önemlidir. Yapılı çevrenin özenli bir şekilde bakımının yapılması, yapı kültürünün temelidir.

Karar 7: *Binaların ve mimari mirasın korunmasının yönetimi için ulusal ölçekte bir strateji saptanacaktır.*

Yapılı çevrenin korunması için, ilgili araştırma programlarının beraberinde çok yönlü bir envanter çalışması ivedilikle gereklidir. Belediyelerde bulunan, yerel ya da ulusal değere sahip mimarlık mirasıyla ilgili yeterli derecedeki bilgi, koruma çalışmaları için mutlak bir gereksinimdir. Şu anda, bu tip bir envanter çalışması, ülkemizin sadece bazı bölgelerinde yürütülmektedir.

Karar 8: *Ülkemizin bütün yerel yönetimleri mimari miras (varlık) envanteri yapılacaktır.*

Karar 9: *Tarihi Mirasın Korunması İdaresi, "bina tarihi" uzmanlığı alanındaki gereksinim artışını bölge müzeleri nezdinde inceleyerek gerekli mimarlık tarihi uzmanlarının sayısı ve dağılımı üzerinde bir öneri sunacaktır.*

Karar 10: *Eğitim Bakanlığı, Finlandiya Mimarlık Múzesi ve Tarihi Mirasın Korunması İdaresi ile işbirliği yaparak bir yapım teknikleri merkezi kurulmasının yapılabilirliğini araştıracaktır. Bu merkez, geleneksel yapıma dayalı olacak ve çeşitli dönemlerin yapım tekniklerini göstermek ve bu konuda bilgi yaymak amacını güdecektir.*

Çevrenin gelişimini etkileyecek belediye faaliyetleri, yapılı ve doğal çevrede yüksek kaliteye ulaşmayı ortak bir hedef olarak benimsemelidir. Kültürel çevre için hazırlanan belediye programları, bölgede yaşayanların yakın çevrelerinde refah ve işlevselliği artırmak ve kültürel mirası korumak amacıyla, kalkınma hedeflerini ve eylem planını içermelidir. Bu, aynı zamanda yerel kimliği de güçlendirecektir.

4.2. Kültürel ve sanatsal yaşamımızın bir parçası olarak mimarlık

1993'te hükümet parlamentoya kültür politikasına ilişkin bir rapor sunmuştur. Burada, kültür ulusal varoluşumuzun temeli olarak tanımlanmaktaydı. Mimarlık, kültürün, merkezinde yer alan ve çok göz önünde olan bir biçimdir.

Ulusal kimliğimiz çoğu kez, sürdürülebilir bir biçimde, mimarlık aracılığıyla ifade edilebilmektedir. Kültürümüzün gücünü ve özgünlüğünü, yapılarımızla gösterdik. Yapılarımız ve yapılı çevrelerimiz, ülkemiz ve kültürümüzün bir ifadesi olduğundan, aynı zamanda Avrupa ve dünyanın bir parçası olan Finlandiya'nın temel imgesini oluşturmaktadır. Bunun da ötesinde, kültürümüzün uluslararası ortamda en yaygın ifadesi mimari örneklerdir.

Sanat ve üretimin etkileşimi mimarlığın temel bir unsurudur. Bu etkileşim, mimarlığın gelişimi için bir araç oluşturmamaktadır. Finlandiya mimarlığının yenilenmesi, deneysel yapı üretimi için birikim sağlamak ve bu sayede yeniliklerin gelişimi için gerçek fırsatlar sunmaktadır.

Mimarlığın en önemli gücü, işverenin, kültürü ve tasarımcının beceri ve motivasyonunu nasıl değerlendirdiğine bağlıdır. Mimarların sanatsal çalışmalarını ve disiplinlerarası sanatsal etkinliklerin ekonomik kaynağa ihtiyaçları vardır.

Mimarlığa doğru yönelen sanatlar için gerekli olan bu mali yardımın elde edilmesi için, mimarlığın kültür içindeki önemini yansıtan bir yaklaşımla gereklidir.

Karar 11: *Eğitim Bakanlığı, Fin sanat ve kültür yaşamında mimarlığın rolünü desteklemekle yükümlüdür.*

4.3. Temel kültürel eğitim

Çevre konusu ve bu konudaki tartışmalarla ilgili karar verme sürecine halkın katılımını artırmak, toplumun mimarlık konusunda bilincini artırmakla mümkün olur. Yurttaşlıkla ilgili sorumluluklardan biri de mimarlığı anlamaktır.

Orta ve lise düzeyindeki okullarda mimarlık eğitimi, kaynak ve araç-gereç yoksunluğu nedeniyle yetersizdir. Buna rağmen, sanat dallarında temel eğitimle ilgili yasa, farklı eğitim düzeylerinde mimarlık eğitimi için çeşitli derslerin kurgulanabileceği iyi bir çerçeve oluşturmaktadır. Diğer yandan, yapı kültürünün önemi, eğitimci yetiştirme müfredatlarında daha çok vurgulanmalıdır.

Mimarlığı anlamının anahtarı temel olarak sanat eğitiminin ve yapılı çevreyi kapsamına alan çevresel araştırmaların ardında yatmaktadır. Mimarlık; çevresel araştırmalar ve biyoloji, coğrafya, tarih ve siyasi bilimler öğretim programlarının bir parçası haline geldiği zaman, yurttaşların kendi çevreleri ile ilgili ol karar alma sürecine katılım konusundaki yetkileri de artacaktır.

Karar 12: *Öğretim Genel Müdürlüğü, öğretim programları çerçevesi içinde "mimarlık"ın konumunu güçlendirecektir. Mimarlık öğretimi gereksinimleri, okullar ve kültür arasındaki işbirliği programının kurulmasında dikkate alınacaktır.*

Karar 13: *Eğitim Bakanlığı, yurttaşların çevrelerine ilişkin kararların alınmasına katılabilmeleri hazırlıklarını geliştirmek üzere, erişkinlerin gönüllü eğitimi çerçevesi içinde mimarlık eğitimi geliştirme olanaklarını inceleyecektir.*

Temel eğitimle ilgili düşüncelerin ötesinde, karar alıcıların da yapılı çevre ve onun gelişim sürecine ilişkin bilincini artırmak için birtakım fırsatlar yaratmak önem taşımaktadır.

Karar 14: *Yerel yönetimlerde karar verenler, seçilmişler ve yerel yönetim görevlileri için mimarlık ve yapılaşmış çevre değerleri konusunda bir eğitim-öğretim düzeni kurulacaktır.*

4.4. Mimarlıkta mesleki eğitim

Mimarların mesleki becerileri, sadece katı bir şekilde tasarım yeteneklerinin oluşturulmasından ibaret değildir. Mimarlar, aynı zamanda, mimarlık, mimari koruma ve inşaat teknikleri ile ilgili ilkeleri tam olarak anlamalı, bir yandan yapı üretim süreçlerine hakimiyet kazanırken, bu becerilerle çevre ve toplum anlayışını birleştirmelidir.

Mimarlık eğitimi, kendini çevreden yalıtılarak gerçekleşemez; çevresini saran toplumla sıkı sıkıya temas içinde olmalıdır. Hem araştırma hem de kuramın pratik içinde uygulaması, eğitim programları içinde merkezi bir yere sahip olmalıdır. Bu şekilde, mimarlık öğretimi ve pratiği arasında verimli bir etkileşim sağlanabilir. Buna ek olarak, araştırma daha somut amaçlara yönlendirilmeli ve üstün mesleki beceriler güvence altına alınmalıdır..

Karar 15: *Eğitim ve öğretim, yapım alanında çalışan meslek adamlarının, çok kaliteli tasarımın ve uygulamanın önemini kavrayabilmeleri doğrultusunda geliştirilecektir. Yapım tarihi ve mimarlığın temel bilgileri inşaat kesiminde, meslek eğitiminin her düzeyine dahil edilecektir.*

Karar 16: *Mimarın yetiştirilmesi kapsamında, öğretim ve araştırmayı tamamlayıcı olarak, somut deneysel projeler tasarlanması ve gerçekleştirilmesi olanağı sağlanacaktır.*

4.4. Araştırma ve Mimarlık

İnşaat tekniklerine ilişkin yapılan araştırmalara yapılan yatırım, teknolojik ve uluslararası rekabetin sürdürülmesine yardımcı olmaktadır. Bu tip araştırmalar çoğu zaman mimarlığı kapsamamaktadır.

Hem mimarlık araştırma ve geliştirme çalışmaları, hem de deneysel yapı üretim programları için ulusal bir strateji gereklidir. Bu, aynı zamanda günümüzde çok da kapsamlı olmayan mimarlık araştırma birimleri arasında işbirliği sağlayacaktır. Bu strateji, hem mimarlık araştırma ve geliştirme çalışmaları arasında bir eşgüdüm sağlanması, hem de ulusal hedeflerin tanımlanmasını amaçlayan bir öneriyi içerecek, bunun yanında, temel araştırmalar kadar, gündemde olan konular ve eğilimler üzerinde de duracaktır.

Karar 17: *Finlandiya Akademisi, mimarlık üzerine araştırmaların geliştirilmesi olanaklarını gözden geçirecektir.*

5. MİMARLIK VE İNŞAAT KALİTESİ

5.1. Mimari tasarımda kalite

Genel tasarım konuları yanında, mimari tasarım, işverenin gereksinimleri ile arazinin koşullarını biraraya getirmeyi amaçlar. Bu tip bir tasarım, sonuçta ortaya çıkacak olan yapının işlevsel, teknik ve estetik özelliklerini belirler ve sonuç maliyete etkisi vardır. İnşaatçıların beceri ve motivasyonları, inşaatta kullanılan malzeme, bileşen ve parçaların kalitesi, projenin başarısını belirleyen faktörlerdir. Proje talimatını şekillendiren işveren, sadece kullanıcıların hareket edeceği çevrenin kalitesi için değil, aynı zamanda projenin, bulunduğu çevrenin estetik kalitesine yapacağı etki konusunda da sorumluluk alır.

Mesleki becerilerin gelişimi, deneyimin kullanımı, sürekli etkinliğin sağlanması, tüm taraflar arasında yakın işbirliği ve sorumluluklara uzun vadeli olarak sahip çıkılması, başarılı bir sonuç ürünün elde edilmesini sağlayan faktörlerdir.

İnşaatın büyük bir ekonomik değere ve çevre üzerinde belirgin, kalıcı etkilere sahip olması nedeniyle, tüketici haklarının korunması da önem kazanmaktadır. Bu, inşaat kalitesinin -özellikle sağlık, işlevsellik ve estetik açılarından- sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle uyum içinde geliştirilmesi ve tüm tarafların sorumluluklarının açık şekilde tanımlanması yoluyla gerçekleştirilmelidir.

Yapı üretim sürecinin tasarımdan uygulama aşamasına kadar bütüncül bir yaklaşımla kontrol edilmesi, sorumluluk sisteminin yürütülmesinde temel bir öneme sahiptir. Süreç içinde rol oynayan tarafların etkinliklerinin sürekliliğinin sağlanması, projenin tamamlanmasından sonra da sorumluluğun sürekli

olması açısından gereklidir. Hükümet, inşaat sektörü gelişirken, bu hususların da dikkate alınmasının önem taşıdığını düşünmektedir.

Karar 18: *Kalkınma projeleri,, kültürel ve ekonomik planda kaliteyi geliştirme ve inşaat sektörü ile yapı üretimi süreçlerine ait ekonominin bütününe geliştirme doğrultusunda ele alınacaktır.*

Karar 19: *Devlet Konseyi, yapım kuruluşlarını ve devlet idarelerini, mimarların seçimi konusunda, Avrupa Birliği mevzuatı kapsamında bir sistem geliştirmeye teşvik eder. Bu sistemde, elemanların uzmanlıkları, işin kalitesi ve toplam ekonomi gibi noktalar seçme kriterlerinde daha çok dikkate alınmış olmalıdır.*

5.2. Kalite güvencesi

Kalite, iki yönden temin edilebilir: Biri, kalite sistemleri yoluyla, şirketlerde, diğeri ise kalite ve resmi kontrol konularında çalışan şahısların mesleki becerileri ile. Şirket düzeyinden şahıslara kadar projede çalışan tüm tarafların vasıfları projenin gereksinimlerine uygun olmalıdır.

Mesleki beceriler eğitim, deneyim ve kazanımlarla ölçülür. AB üyesi ülkelerin çoğunda, mimarlık pratiği –projenin sorumluluğunun üstlenilmesi- lisansı ve meslek örgütüne ya da devlete ait bir kuruma kayıt olmayı gerektirir. AB Mimarlar Direktifi ve bunlara ek olarak verilen tavsiye kararlarında belirtildiği şekliyle mimarlık yetkisine sahip olmak için, yine bu direktif çerçevesinde düzenlenen, en az beş yıllık bir üniversite eğitimini tamamlamış ve iki yıllık bir mesleki deneyimden geçmiş olmak gereklidir.

Finlandiya’da, mimar sıfatı bu konudaki akademik diploma sahibine verilirken, Avrupa ülkelerinin çoğunda bu sıfat, mimarlık işlevlerini yerine getirmek için gerekli vasıflara sahip kişilere verilmektedir. Finlandiya’nın içinde bulunduğu koşullar, AB’nin garanti altına almış olduğu mesleki dolaşımı sağlamak ya da kültürün kalite üzerine kurulu işleyişini sürdürmek için yeterli bulunmamaktadır. Diplomaya ek olarak, direktifte belirtilen vasıflara sahip mimarları içeren bir kayıt kütüğü hazırlanmalıdır. Bu tip bir kayıt kütüğünün hazırlanması, mimarların mesleki yetkilerini sağlamlaştıracaktır.

Karar 20: *Çevre Bakanlığı, bu alanda çalışan merkezi örgütlerle işbirliği halinde, proje müellifi mimarların bir kayıt kütüğünü hazırlayacaktır. Bu kütüğün amacı, mimarlık ve müelliflik görev ve yetkileri kapsamında mimarlıktaki uzmanlığın saptanmasıdır. Bizzat mimarlık örgütleri tarafından tutulacak olan bu kütüğün gerçekleştirilmesinde ve kontrolünde Çevre Bakanlığı, ulusal çıkarları gözetecektir.*

5.3. Mimarlık yarışmaları

İnşa edilecek tüm kamu yapıları için mimarların seçimi, mimari tasarım yarışmaları ya da sonuç ürünün kalite ve maliyetinin temel alındığı teklif isteme yoluyla olmalıdır. Teklif yoluyla yapılan

yarışmalarda mimarın, tasarım çalışması, inşaat teknikleri ve malzemelerin ustaca kullanımını içeren mesleki becerileri yapılacak seçmeye temel olmalıdır.

Finlandiya'da mimari tasarım yarışmaları, diğer ülkelerde de takdir gören bir gelenek olarak, yüz yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. Ülkemizde, geçen yüzyıl içinde inşa edilmiş önemli kamu yapılarının neredeyse tümü yarışmalar sonucunda elde edilmiştir. Mimari tasarım yarışmaları işverene tasarım sorunu için çok çeşitli çözümler üzerinde çalışma ve sonuçta ortaya çıkacak yapının kalitesini garanti altına alma fırsatı verir.

Mimarlık yarışmaları, yapı üretiminde yeniliği ve mimarlığın gelişimini destekler. Yarışma aynı zamanda bir çeşit ileri eğitim sürecidir ve yeni mesleğe atılan mimarlara fırsatlar sunar. Yarışmalarda üretilen çok sayıdaki alternatif çözüm, çevrenin gelişimiyle ilgili seçenekler üzerine yapılan kamuoyu tartışmalarına da katkıda bulunur. Finlandiyalı mimarların uluslararası yarışmalarda kazandıkları büyük başarı, aslında yarışmaların hem Finlandiya "know-how"ının, hem de Fin kültürünün yayılması için önemli bir yol olduğunu gösterdi.

Karar 21: Devlet Konseyi, inşaattan sorumlu devlet idarelerinin, hizmetlerinde mimarlık yarışmalarından ve çeşitli fikir yarışmalarından, örnek çözümler araştırmanın yanı sıra müellif seçme yolu olarak da daha çok yararlanmalarını teşvik eder.

6. MİMARLIK BİLİNCİNİ ARTIRMAK

6.1. İletişim

Finlandiya mimarlığı, uluslararası olarak kabul gören üstünlükte bir kalite sergiler. Bu itibarı sürdürebilmek için, uluslararası sergi ve seminerler artırılmalı, yayınlar ve Finlandiya mimarlığını tanıtıcı diğer araçlar geliştirilmelidir.

Finlandiya Mimarlık Müzesi, dünyada en eski mimarlık müzelerinden biridir. Başta gelen etkinlikleri arasında, hem ülke içinde hem de dışında çok sayıda kişiye ulaşan sergi ve yayınlar bulunmaktadır. Mze, gezici sergilerini ve özel izleyicileri hedef alan sergilerini sıklıştırmayı planlamaktadır. Bu plan, şu anda ancak ek finansman ile mümkündür. Kalıcı bir Finlandiya mimarlığı sergisi, müzenin sergi mekanının genişletilmesini gerekli kılmaktadır.

Mesleki basın, Finlandiya Mimarlık Müzesi ve diğer medya organları rutin olarak bilgi yayılımı ve mimarlığın belgelenmesi konusunda çalışmalar yürütmektedir. Bu alışmalara Finlandiya Mimarlık Müzesi'nin kaynaklarını artırarak, yayın projelerini destekleyerek ve bu alanda çalışan gazetecileri eğiterek yardımcı olmak mümkündür.

Karar 22: Eğitim Bakanlığı, bir işlevi de mimarlık konusunda bir bilgi merkezi olan Finlandiya Mimarlık Müzesi etkinliğinin sürekli başarısı için yeterli ekonomik kaynakları sağlayacaktır.

6.2. Teşvik ve Ödüllendirmeler

Devlet Konseyi, belediyelerden özel organizasyonlara ve bireylere kadar toplumumuzdaki tüm katılımcıların, mimarlığın gelişimi ve iyi bir çevre konusundaki çalışmalarını desteklemektedir.

Yapı üretim sürecinde yer alan tarafları daha iyi bir mimari kalite için özendirmek ve bu anlayıştan hareketle, hem yüksek kaliteye ulaşan projeleri hem de bu projelerden sorumlu mimarları ödüllendirmek, mimarlığın gelişimine yardımcı olmak için önemli bir yoldur.

Karar 23: *Eğitim Bakanlığı, üstün kalitede gerçekleştirilmiş mimarlık ve yapılaşmış çevre projelerini ve bunların yaratıcılarını ödüllendirmek üzere bir ödüllendirme sistemi geliştirecektir.*

7. MİMARLIK POLİTİKASININ YÜRÜTÜLMESİ

Hükümetin mimarlık politikasının temel hedefleri:

- Yurttaşların iyi bir çevreye sahip olabilmeleriyle ilgili anayasal haklarının gerçekleştirilmesi için fırsatlar yaratmak,
- Mimarlık eğitimi ve kamuoyu bilincini desteklemek yoluyla yurttaşların kendi çevreleriyle ilgili sorumluluk ve haklarını gerçekleştirmelerine yardımcı olmak,
- Kamu yapıları ve taşınmaz malların yönetiminde yüksek kalite standartları saptamak ve böylece tüm inşaat sektörü için bir model oluşturmak,
- Mimarlık ve yüksek kalitede yapı üretimini sağlayacak prosedürlerin kullanımını özendirmek,
- Mimarlık eğitimi ve araştırma-geliştirme çalışmaları yoluyla yenilikleri desteklemek,
- Mimari miras ve yapılı çevrenin gelişimi ile ilgili sorumluluğu, kültür tarihi ve mimarlık üzerine kurulu kapsamlı bir yaklaşımın bir parçası olarak iyileştirmektir.

Kamu kurumlarının hükümetin mimarlık politikasında açıklanan hedeflere bağlılığı, politikanın gerçekleştirilmesi açısından şarttır. Kurumlar, hareket stratejilerini bu hedefler çerçevesinde yeniden gözden geçirmeli ve mevcut programlardan, uyumsuzluk gösteren noktaları çıkarmalıdır. Bunu sağlayabilmek için hükümet gerekli takip ve rehberliği düzenlemek zorundadır. Program ve prosedürler geliştirilmeli, farklı sektörler arasındaki etkileşim mimarlık politikasının ana hatlarına uygun bir şekilde iyileştirilmelidir. Politikanın hedeflerini gerçekleştirmek için ayrıntılı bir eylem planı hazırlanmalıdır.

Karar 24: *Eğitim ve Çevre Bakanlıklarının işbirliği yaparak Mimarlık Politikası Programı'nın yürütülmesi için bir izleme komitesi kuracaklardır. Bu komite ayrıntılı bir eylem planı hazırlayacak ve Mimarlık Politikası hedeflerinin gerçekleşmesini izleyecek, ayrıca sürekli ve etkin bir eylem için gerekebilecek önerileri geliştirecektir.*

Çeviri: Tuğçe Selin Tağmat (Çeviride, özellikle karar metinleri ve önsöz bölümünde, Doğan Hasol'un "Aydın bir Ülkenin Mimarlık Politikası" başlıklı makalesinden yararlanılmıştır. **Yapı**, sayı:224, s.49-50, Temmuz 2000.)